

Николай Райнов

Робът с листчето
Шведска приказка

Имало едно време момък от знатен род. Княз ли бил, херцог ли или барон, не знам. Знам само, че бил много богат и обичал да пътува. Тръгнал той по широкия свят.

От царство в царство, от кралство в кралство, от княжество в княжество – навсякъде отивал той, посрещан с голяма почит от хората, понеже и тогава като сега те почитали повече богатия от умния и се прекланяли пред оногова, когото могат да използват.

А нали ви казах, че благородникът бил много богат: той имал толкова пари, че им не знаел и броя.

В който град и да отиде момъкът, навред намирал приятели, и то мнозина. Чудел се той защо го обичат толкова много хората. Той не знаел, види се, пословицата: „Напълни корито с каша, па само свини чакай“. Свини за коритото на тоя момък се намирили наистина премного. Ала всичко си има край. Парите на богатия били повече от ума му, но не били безброй. Свършили се. Защото той бил толкова щедър, че ги не жалел никак.

Един ден се намерил с празен джеб. А като му се свършили парите, свършили му се и приятелите. И те се отнесли към него по свински. Като разбрали, че не могат да живеят вече на негов гръб, почнали да му се сърдят и да го нападат. Сетне всеки си завил края и момъкът се видял сам-самин, отхвърлен от всички.

Никой от ония, които му помагали да харчи парите, не се намерил да му помогне, когато го видял, че е изпаднал в нужда.

Но момъкът се не отчаял.

– Сам съм си виновен – си казал той. – Вместо да пестя, аз пилеех без сметка. Пада ми се. Стигнах до просяшка тояга.

И той решил да се върне в родината си, дето имал поне земя, та все можел да преживее, ако работи. Тръгнал. Стигнал до една гора. Мръкнало се. Озърнал се наоколо – да види къде би могъл да пренощува. Видял някаква колиба, бедна хижа от дървета и слама. Колибата не била за благородник като него – но какво да се прави? Когато човек няма онова, що иска, трябва да вземе това, което му се дава.

Пътникът влязъл в колибата. Тя била празна. Нямало не само легло, но дори и стол, дето да поседне човек. До стената лежел дървен ковчег. Момъкът седнал на него. Поседял, отморил се, па полюбопитствувал да види що има в сандъка. Отворил го. Гледа: в него втори ковчег, по-малък. В него се оказал трети, още по-малък, а в него – четвърти и тъй нататък: ковчег в ковчег, докато най-сетне в последния се намерила една кутийка, а в нея пожелтяло листче хартия.

На хартията пишело нещо. Момъкът се опитал да го прочете под светлината на пълния месец, който светел през прозореца.

И той прочел гласно:

– „Излез, мой робе Силферзумуне!“

Като казал тия думи, в колибата се чул глас:

– Какво ще заповядаш, господарю?

Момъкът се озърнал и за голяма своя почуда не видял никого.

– Кой се обажда? – запитал той, но пак не видял никого. Гласът се не повтори.

– Тъй ще да ми се е сторило – казал си пътникът. – То е от умората. Цял ден съм ходил и не съм хапнал залък хляб.

Седнал отново на ковчега и повтори думите:

– Излез, мой робе Силферзумуне! Ето че се чул отново гласът:

– Какво ще заповядаш, господарю?

Не ще съмнение, тоя път момъкът не се излъгал. Наистина чул човешки глас. В колибата трябва да има някой. И благородникът запитал:

– Ако има тук някой, нека ми даде нещо да хапна!

В същия миг сред хижата се явила трапеза, а на нея всякакви ястия. Момъкът се нахранил до насита.

Дошло време да спи. Но къде да легне? На ковчега ли? Той бил корав, па и къс. Прочел благородникът отново думите:

– Излез, мой робе Силферзумуне!

– Какво ще заповядаш, господарю?

– Приготи ми да спя. Само че искам хубаво и меко легло. Невидимият Силферзумун донесъл толкова богато легло, че и в царските дворци едва ли ще се намери по-хубаво. Легнал пътникът и заспа. Спал той чак додето слънцето се издигнало над гората. Като се събудил, погледнал бедната хижа и си рекъл:

– Вечерята беше хубава, леглото – също. Оня, който можа да ме нахрани по царски, и то сред гората, и да ми донесе легло с копринени завеси, ще ме настани и в хубава къща. Аз не съм селянин – да живея в хижа. В моя замък имаше златни огледала и скъпа покъщнина. Нещо такова ми трябва и тук.

И пак прочел вълшебните думи, що съдържало листчето. Чул се гласът на Силферзумун. Момъкът заповядал да му направи дворец, по-голям и по-хубав от замъка, в който живеел някога, преди да тръгне на път.

Всичко станало, както го искал: благородникът се намерил в огромен дворец, с хиляди стаи, коя от коя по-богато наредени. Под обилната

светлина на слънцето златните и сребърните предмети блестели толкова силно, че заслепявали очите. През прозорците се виждала голяма и хубава градина с високи дървета и пъстри благоуханни цветя. Имало цели лехи с най-отбрани видове рози, други – с шибиои, трети – с карамфили. А плодни дървета – да се почудиш!

Но в двореца нямало жива душа. Нямало дори ни куче, ни котка. Това не се харесало на благородника, който почнал да става от миг на миг все по-придирчив.

– Хей, Силферзумуне, мой робе! Излез, че има да ти заповядам нещо.

– Какво ще заповядаш, господарю? – попитал спокойно гласът на невидимия роб.

– Ти си, както ми се вижда, много недосетлив. Направи ми дворец, а ми не доведе ни слуги, ни слугини. Бива ли това нехайство? Я скоро направи, каквото трябва! Аз не мога да живея самичък в такъв огромен дворец: ти ще ме накараш да полудея. Искам да имам слуги и слугини, които да ми угаждат и да треперят пред мене.

След миг всичко било изпълнено, както заповядал господарят. Явили се стотици слуги и слугини, облечени добре, и всички – пъргави, внимателни и послушни. Едни се кланяли на благородника, други го следели що ще им заповяда, а трети сами се досещали какво трябва да извършат.

На края на тази гора се издигал един летен дворец, много по-малък от тоя на благородника. В него живеел царят на тази земя, комуто принадлежели и гората, и полята наоколо, и още много градове и села. През тоя ден, когато ставали чудесата в хижата, той бил на лов. Като се върнал в своя дворец и погледнал през прозореца, с голяма почуда видял новия дворец, чиито кули се издигали високо над гората. На покрива на двореца имало златни петли, които се въртели ту на една страна, ту на друга и блестели на слънцето.

„Що е пък това?“ – си помислил царят и се намусил недоволено.

Той повикал придворните и ги запитал:

– Виждате ли онова там, сред гората?

– Виждаме го – отвърнали те, като се поклонили и повлекли крак, както правят царедворците в знак на дълбоко уважение.

– Що е то? Замък ли е?

– На замък прилича, господарю, но е много по-голям. Сякаш не е замък, а дворец.

– Значи, очите ми не са ме излъгали. В такъв случай или аз съм луд,

или моите поданици твърде много си позволяват. Кой се е осмелил да издигне такъв висок дворец на моя земя, без дори да ме попита? Цар ли съм аз, или не съм?

Царедворците се поклонили отново, отново повлекли крак, но никой не можал да каже кой е виновникът: те виждали за пръв път новия дворец.

– Скоро да дойдат войниците – пешаци и конници – заедно със своите офицери!

Дошли войниците, наредили се на широкото поле пред двореца. Офицерите влезли при царя, тропнали с крак и отдали чест.

– Какво ще заповядайте, ваше величество?

– Скоро да срутите оня дворец и да обесите човека, който е дръзнал да го издигне, без да ме пита!

– Слушам, ваше величество – извикал всеки от офицерите, като тропнал отново с крак и отдал чест.

Войниците тръгнали на път, като тропали силно с нозе, за да ги чуе царят им от своя дворец. Забили барабани, засвирили тръби и рогове. Музикантите гърмели толкова силно, че благородникът ги чул още преди да се покажат пред неговия дворец. Той бил чувал много пъти военната музика и разбрал какво значи това. Но се не уплашил, защото в ръцете му било онова вълшебно листче.

– Хей, робе мой Силферзумуне! Излизай скоро, че ще ти дам да разбереш!

– Какво ще заповядаш, господарю?

– Какво ще заповядам ли? Сляп ли си, та трябва все аз да те подсецам що да правиш? Не виждаш ли ония войски, които идват насам? Скоро да ми намериш войници, два пъти повече от тях! И оръжие да ми намериш по-добро от тяхното! Хайде, по-скоро. Какво се бавиш?

След миг всичко било готово. Пред двореца стоели наредени безбройни пълчища, стегнати и добре въоръжени. Те чакали само заповед, за да се нахвърлят срещу неприятеля и да го унищожат.

Когато царските войски минали гората и видели наредените пълчища, те се спрели. Никой не посмял да мръдне крачка напред. Тогава благородникът излязъл и повикал царския военачалник.

– Защо водиш тия войски срещу мене? – го запитал той. – Не знаеш ли, че аз съм по-силен от царя?

– Сега виждам, че наистина е тъй – отвърнал военачалникът. – Но аз имам заповед и трябва да се покорявам.

– Пожали своите войски! – рекъл благородникът. – Наистина аз съм

княз, а не цар, но ти виждаш добре силата ми. Ако царят ме послуша и сключи с мене съюз, аз ще му бъда полезен, защото не съм лош човек. Спогодим ли се с него, ние ще се бием заедно и ще надвиваме всички, които биха се одързостили да нападнат царството.

– Имате право, ваше царско височество – казал военачалникът. – По-добре е съюз с такъв силен господар, какъвто сте вие, отколкото вражда с него.

Князът поканил тогава военачалника да дойде със своите офицери в двореца на закуска и разговор. Поканените дошли. Вместо закуска им било дадено цяло угощение. И на войниците отнесли храна и питие. Дълго траяло угощението. От разговора си с офицерите князът се научил, че царят има дъщеря, толкова хубава, че няма вече накъде.

– Омъжена ли е?

– Не е и не мисли да се омъжва. Много е горделива. Не поглежда мъже.

– Нека това ѝ бъде недостатъкът. Такава болест се лекува лесно.

Когато взело да се мръква и офицерите усетили, че им се замайват главите, наставали, поздравили домакина с „Ура!“ и „Да живее!“, па се сбогували и си тръгнали с войските. Едни се клатели, други се завалили, трети едва се влачели.

Като останал сам, благородникът се замислил за княгинята: „Дали е пък наистина толкова хубава, колкото я хвалят? Кой знае! Те бяха малко пийнали... Не бих ли могъл да я видя с очите си?

Я пък да се опитам?“

Извадил той листчето и прочел:

– Робе мой Силферзумуне! Излез!

– Какво ще заповядаш, господарю?

– Щом заспи царската дъщеря, вдигни я на ръце, та ми я донеси. Но гледай да се не събуди.

Малко след това в двореца се явило хубаво легло с дантелени завеси. В него лежала най-хубавата мома на света. Чудо, невидено наистина! Да гледаш, да се ненагледаш! Князът се просто смаял, като я видял. Дълго я гледал и колкото я гледал, толкова повече му се харесвала. Но ето че момата почнала да се пробужда. Той извикал невидимия роб и му заповядал да я пренесе отново в двореца на баща ѝ.

На другата сутрин, щом се събудил, царят погледнал през прозореца – да види стои ли още дворецът.

„Как ще стои? – си мислел той. – Моите войници са го сринали вчера, та и следа не са оставили от него.“

Но каква е тая работа: очите ли го лъжат, или някой се подиграва с него? Дворецът си стърчи на мястото. Слънцето осветлява покрива и кулите! А златните петли блестят ли, блестят! Чудно нещо! Бива ли такава подигравка?

Царят повикал придворните.

– Виждате ли двореца?

Те протегнали вратове, издали глави през прозореца, опулили очи и се загледали.

– Виждаме го, ваше величество. Как да не го виждаме? И спият ли го видял.

– Ами вчера не заповядах ли да го разрушат войските? Защо не са изпълнили повелята ми?

Царедворците не знаят нищо. Те ще повикат военачалника. Той идва, удря крак до крак и шпорите му извънтяват. Покланя се, отдава чест.

– Какво ще заповядате, ваше величество?

Царят е ядосан. Той го запитва гневно не им ли е заповядал да разрушат замъка и да обесят стопанина му.

– Тъй вярно, ваше величество, заповядахте ми. Не смея да ви излъжа. Ще ви кажа истината.

И той начева да разказва как е станало всичко. Оня вироглав момък е княз. Той има безбройна войска, въоръжена много по-добре от царювата. Дворецът му е десет пъти по-голям и сто пъти по-хубав от царювия. Князът иска мир. Той поздравява негово величество и му желае щастие. Исква да сключи с него съюз. Дори обещава да му дойде на гости тия дни.

Царят е съвсем забъркан. Главата му се върти. Той си сменя короната, слага я на масата и се почесва по тила. Макар че е цар, той не може да разбере как се е явил тоя дворец само за една нощ и отде са се взели в царството му толкова враждебни войски.

– Ако оня княз не е дяволът, той трябва да е голям магьосник. Свободни сте.

Всички си излизат. Царят остава сам. Той се отново замисля. Влиза дъщеря му.

– Добро утро, татко – му казва тя и го целува. – Да знаеш какъв чуден сън сънувах тая нощ: нечии невидими ръце ме вдигнаха заедно с леглото и ме пренесоха хей там, сред гората, в новия дворец. Там живее непознат момък, голям хубавец. Такъв хубавец, че няма втори като него. Искам да му стана жена.

– Тъй ли? – викнал царят учудено. – Ти по-рано не искаше да погледнеш мъж, а сега ти се приискало да се омъжваш! Каква е тая работа? Да не ти е направил някоя магия?

– По-рано беше друго – рекла момата. – Сега, откак видях княза, все за него мисля. Не мога да живея без него – искам го.

Царят се смутил. Нищо не можел да каже. Какъв е наистина тоя княз, та обайва хората? Как е можал да уплете дъщеря му, и то насън?

Както седял и мислел, току дочул тържествена музика. Съобщили му, че идва князът с много придворни; всички били облечени разкошно; дрехите им блестели от златна и сребърна сърма и от скъпоценни камъни. Скочил царят и се облякъл в най-хубавите си дрехи. Турил си златната корона. Пременила се и дъщеря му. Застанали на стълбата – да чакат гостите.

Князът пристигнал. Той се поклонил на царя любезно. И она му отвърнал с любезен поклон. Влезли в големия чертог. Заприказвали се. Князът излязъл не никакъв съмнителен магьосник, а много умен, учен и приятен момък. Говорел толкова сладко, сякаш мед капе от устата му.

Почнало угощението. Князът седнал до царската дъщеря. Тя си не сваляла очите от него. Каквото и да рече той, тя казва: „Да.“ Когато момъкът поискал от царя ръката ѝ, она рекъл: „Да.“ Само че изказал желание – преди да стане сватбата, да отиде на гости на княза: много му се искало да види двореца и она чюдеса в него, за които разказвали всички с възхищение.

Князът се върнал в своя дворец. Тогава за невидимия роб се отворила много, твърде много работа. Той трябвало да тича насам-натам, да приготви всичко, що трябвало, за да посрещнат царя и дъщеря му и да ги нагостят, па да им дадат и такива подаръци, каквито никои не бил сънувал. Всичко било натъкмено от хубаво по-хубаво.

Гостите останали много доволни. Те обходили двореца и не можели да скрият своето учудване пред великолепието на онова, що видели. Тъкмо такъв зет се искало на царя да има. Тъкмо такъв мъж желаела и княгинята, която го обикнала още щом го видяла.

Отпразнували сватбата по царски. Князът се върнал с жена си в своя дворец. Започнали щастлив и весел живот. Ходили си на гости с царя, устройвали угощения, излизали на лов. Царят обикнал зетя си. И князът обикнал своя тъст.

Минало време – много ли, малко ли, не знам.

Една вечер князът чул глас:

– Господарю, доволен ли си от мене?

Князът разбрал, че оня, който го пита, е неговият роб Силферзумун.

– Дори съм предоволен.

– От всичко ли си доволен?

– От всичко. Онова, що имам, дължа го на тебе. Ти ми го даде, без да съм го заслужил с нещо.

– Ами ти какво ще ми дадеш в замяна на онова, що получи?

– Какво мога да ти дам? Па и как да ти го дам, когато не мога дори да те видя? Ако мислиш, че мога да ти услужа с нещо, кажи: всичко съм готов да сторя.

– Тогава дай ми листчето, което намери в ковчега! Друго не ща.

– Да ти го дам. То не ми трябва вече, защото знам думите наизуст.

– Сложи го довечера при леглото си! Аз ще дойда да го взема. Вечерта князът оставил листчето на масичката до леглото си, па заспал.

Сутринта се събудил рано. Събудил се, защото му било много студено. Треперел от студ. Зъбите му тракали. Отворил очи. Гледа – няма ни легло, ни разкошна спалня, ни дворец. Той лежел на сандъка в колибата. Облечен в някогашните си дрехи, окъсани от път. Отвън паднала слана. Вратата на хижата зеела.

Скочил князът и викнал:

– Излез, мой робе Силферзумуне!

Никой не му се обадил. Втори път викнал. Пак не му се обадил никой. Трети път викнал – още по-силно. Ала и тоя път не чул отговор. Разбрал тогава князът грешката си.

– Тоя роб ще да е някой дух, омагьосан от някого да робува, додето не си вземе листчето с ония думи. Голяма глупост извърших, като му го дадох. Па и зле се отнесох към него. Като видях, че е готов да направи всичко, що му поръчам, почнах да му се карам. От нищо не бях доволен: все повече и повече исках. Пуста моя ненасита: тя ме погуби!

Станал князът. Тръгнал по хижата, да се стопли. Гледа – на един край, в къта, лежи булката му и трепере от студ. Без постелка и завивка, на земята лежи. Облечена като княгиня, с бащините си дрехи: тях Силферзумун не можал да вземе, понеже не ги бил донесъл.

Князът разказал на жена си всичко, що станало с него още откак напуснал родния си край. И най-последно рекол:

– Не бива и ти да страдаш с мене по моя вина. Аз съм недостоеен за тебе: напусни ме, върни се при баща си! Аз ще гледам да се справя, както мога.

Но княгинята не се съгласила. Тя казала, че го обича и не може да се раздели с него.

– Ти си ми съпруг и ако ни е писано да страдаме, нека да страдаме заедно. Не се дели от тебе. Ще остана, додето ти си тук. А тръгнеш ли нанякъде, и аз ще вървя с тебе.

И царят се събудил в своя дворец. Както правел всяка заран, станал и погледнал през прозореца към двореца на своя зет. Но това, което видял, му се сторило не за вяра: гората се издигала като по-рано, ала над нея не стърчели кулите, не се въртели бляскавите златни петли, Що е станало?

Повикал той придворните.

– Я погледнете натам! Всички погледнали към гората.

– Виждате ли нещо?

– Виждаме зер: гора.

– Гора? Глупци! Кой ви пита за гората? Виждате ли зетьовия ми замък?

Всички проточили шии, ококорили очи и се загледали. Трябвало да признаят, че няма никакъв дворец.

– Ами къде се е дянал? – викнал царят ядосано. – Кажете: къде е дворецът? Що е станало с него?

Никой не можел да каже нищо.

– Тръгвайте след мене да видим каква е тая работа! Аз още отначало няхах много вяра у тоя княз, но за угода на дъщеря си го направих зет. Ще видим! Тепърва ще се разбере кой е цар в тая земя!

Те навлезли в гората и стигнали до онова място, където бил по-рано дворецът. Нямало ни градина, ни дворец, ни следа от дворец. Растели борове и хвойна. Между дърветата се виждала бедна хижа.

Царят влязъл в хижата и – що да види? Зет му седи, облечен в парцаливи дрехи, на един дървен ковчег, а княгинята се свила в къта на земята и рони сълзи.

– Що се е случило? – викнал царят. – Кажете ми, що е станало?

Ала никой му не отговорил. И князът, и жена му се били заклели да не казват на баща си нищо за роба и за вълшебния дворец. Тъстът продължавал да разпитва зетя си. Ядът му попреминал. Той говорел кротко, с добром искал да научи що е станало. Но зетят пак не отварял уста: сякаш онемял през тази нощ. Царят кипнал:

– Говори! Нямаш ли уста?

Оня пак не казва дума.

Разсърдил се царят. Тоя път се разсърдил здраво.

– Разбрах – рекъл той, – че тоя не е никакъв княз, ами ме е измамил, за да се ожени за дъщеря ми. Скоро го хванете, вържете го и го обесете!

Тогава княгинята паднала на колене пред баща си и почнала да му се моли да пожали мъжа ѝ. Но никакви молби не помогнали. Царят бил непреклонен.

– Той е измамник и ще загине като измамник – отсякъл той, па си тръгнал.

Царската заповед трябвало да се изпълни. Издигнали висока бесилка край гората. Към обед трябвало да обесят княза. През това време обаче княгинята подкупила тъмничарите и джелатина, който щял да хвърли въжето на врата на мъжа ѝ. Те обещали да прекарат под мишниците на осъдения едно въже под дрехите и джелатинът да върже за него примката, като я преметне хлабаво около врата. Князът ще се престори на обесен, а вечерта ще прережат въжето и ще го освободят. През нощта князът и княгинята ще избягат в друго царство.

Когато дошъл уреченият час, царят пристигнал със свитата си да гледа как ще бесят зетя му. Качили осъдения на бесилката. Джелатинът му хвърлил примката на шията и ритнал бурето под нозете му. Она увиснал, изплезил език и се престорил на умрял. Всички се разотишли.

Не било приятно на княза да виси половин ден закачен на бесилката. Като нямало що да прави, той се размислил за миналото си. Разкалял се най-напред за своето необмислено прахосничество. После си признал, че е постъпил зле, като се е лакомил за много. Още по-зле постъпил, като дал на духа книжката.

„Да ми беше сега това листче в ръцете – си казал той, – съвсем инак бих постъпвал. След като страдах все по своя вина, сега поумнях: знам що да правя. Но – де е листчето? Люлей се, княже, на бесилката до довчера и ритай с крака: тъй ще ти дойде умът в главата.“

И до вечерта умът му наистина дошъл. Колкото и да бил тежък денят, той се свършил. Мръкнало се.

Когато князът очаквал да дойдат подкупените тъмничари да отрежат въжето, за да слезе, чули се викове: „Е, хе-хе! О, хо-хо! И, хи-хи! У, ху-ху!“ Погледнал той натам, отдето се задавали виковете, и видял, че по пътя идват право към бесилката седем талиги, натоварени със скъсани обувца. Не само натоварени, а – би могло да се каже – и претоварени. На последната от тях седяло малко старче, облечено в сиви дрехи, с пискюл на шапката. Лицето му било хитро и зло, дори страшно: цял дявол.

Като продължавало да се провиква: „Е, хе-хе! О, хо-хо! И, хи-хи! У, ху-ху!“ – старчето спряло колите тъкмо под бесилката, изправило се наврѣх камарата от обувки, погледнало към княза и се закикотило. Дълго се смяло то, па рекло най-сетне:

– Глупак се беше родил ти, приятелю, и глупак си умря. Затова се и казва, че глупостта не ходи по говедата, а по хората, които – когато са глупави – са от говеда по говеда. Ти се люшкаш на бесилката, а аз си кавам колата с тия обувки, що скъсах, за да изпълнявам заповедите ти. Е, хе-хееее! О, хо-хоооо!

И пак се закискало.

Князът се преструвал на умрял. Като се уморило от смях, дяволчето-джудже извадило от джеба си едно листче – същото листче, което князът познавал много добре – и като го поднесло под носа му, рекло:

– Байно ле, байноооо! Виждаш ли това листче със слепите си очи и знаеш ли що пише на него? Оня проклет магьосник, който ми написа на тая хартийка името, ме задължи – седем години да слугувам на оногова, който вземе листчето. А ти ме държа като свой роб не седем години, а ден до пладне. И, хи-хiiiiii! У, ху-хууууу!

Толкова весело било на старчето, че току пъхало хартийката под носа на княза и се кискало.

Но пословицата казва: „Не всеки, който виси на бесилка, е мъртъв“. Да, за княза можело да се каже, че е напълно жив. Той грабнал листчето и казал:

– Силферзумуне, мой робе! Чуй какво ще ти кажа!

– Какво ще заповядаш, господарю?

– Ето какво. Остави шегите настрана. Прережи въжето, сними ме от бесилката, па направи двореца и всичко друго точно както си беше до снощи. После доведи жена ми, а на баща ѝ направи да порасне на гърба една голяма буца: голяма колкото диня.

Джуджето направило всичко, както му било заповядано. Нощта минала щастливо. А на сутринта царят се събудил и усетил, че го сърби гърбът. Почесал се и напилал буцата. Тя го не боляла, но го сърбяла силно. Извикал лекаря да го прегледа. Оня го намазал с някакво лекарство – най-доброто за такива отоци, – но не помогнало. Буцата станала дори по-голяма. Пратил царя за други лекари.

Дошли. И техните лекове му не помогнали никак. Буцата все наедрявала. Толкова му тежела, че не можел да върви.

Към прозореца той не поглеждал. Па и защо да поглежда? Двореца го няма, зет му е обесен. Но по едно време, кой знае как, пред очите му се мярнало нещо бляскаво. Загледал се той: петлите над зетьовия му дворец.

Повикал веднага придворните.

– Я погледнете там! Виждате ли нещо?

Заглеждат се царедворците, проточили шии към прозореца. Опулват очи. Зяпват от учудване. Виждат зер – как да не виждат: дворецът е отново на мястото си!

Чудят се придворните. Дваж повече се чуди царят. Какъв е тоя дяволски дворец? Една нощ го има, друга го няма!

– Я пратете да извикат дъщеря ми!

Търсили я, търсили, не могли да я намерят никъде. Къде ще да се е дянала?

– Дайте носилката и ме вдигнете да видя още ли виси она на бесилката!

Качили царя на носилката, защото не можел да ходи поради тежката буца. Отнесли го на мястото, дето била бесилката. Нито от зетя му имало диря, ни от бесилото. Земята си била равна, сякаш не е никога копана, за да се издига там бесилка.

Зачудил се царят още повече.

– Чакайте! – рекъл. – Чакайте да помисля.

Снел си короната, па се почесал по тила. Мислил, мислил, нищо не измислил. Той забравил дори и буцата. Гледа – она дворец все още стърчи, а петлите се въртят и светят ли, светят.

– Я ме отнесете в она дворец!

Отнесли го. Никаква промяна: всичко си е, както си било преди това. Градината си е градина, розите – рози, а слугите ходят между дърветата и си приказват тихо. Князът и княгинята – и двамата засмени – излизат да посрещнат царя. Той ги поздравява, дори ги прегръща и целува, но му се не вярва, че всичко това е наистина.

– Ако всичко това е вярно, тая работа не може да бъде чиста. Дяволска намеса има тук. Да вярвам ли на очите си?

– Добър ден, скъпи ни татко! – му казва зетят и продължава да се усмихва.

Царят го гледа с обещени очи.

– Кой си ти? Ти ли си зет ми?

– Аз съм, разбира се. Кой друг може да бъде? Твоята дъщеря има само един мъж.

– Че как тъй? Нали те обесиха вчера по моя заповед? Аз видях с очите си.

Князът се изсмял.

– Почакай малко, татко – рекъл той, – да си измия още веднъж ушите, за да бъда сигурен, че чувам добре.

И като влязъл в стаята си, извикал Силферзумун и му заповядал да махне буцата от гърба на тъста му, па се върнал при гостите.

– Я повтори още веднъж, татко, онова, що каза преди малко!

– Казах, че по моя заповед ти биде вчера обесен като измамник. Князът се изсмял още по-силно:

– Ти си сънувал, татко, неприятен сън. Това, което казваш за бесилката, е толкова вярно, колкото би било вярно, ако аз кажех, че имаш на гърба си буца.

– Буца ли? Че как да...

Царят щял да каже: „Че как да нямам?“ – но се пипнал по гърба и ръката му паднала като отсечена: никаква буца нямало там. Това го забъркало съвсем.

– По всичко се вижда – казал той, – че или по-рано съм сънувал, или сега сънувам. Не дойдох ли вчера тук? Двореца го нямаше: вместо него имаше хижа и в нея седеше ти, парцалив като просяк. После те вързаха – добре помня това, – обесиха те, аз легнах да спя и като се събудих, и буца имах на гърба си, и дворецът беше отново тук, както е сега, както беше и оня ден.

– Какви са тия измислени работи, татко? – обадила се дъщерята. – Ти си наистина сънувал.

И като се обърнала към придворните, рекла им:

– Кажете на царя, не е ли сънувал всичко това? Те мълчели. Не знаели що да кажат. Обадил се отново князът:

– Наистина негово величество е сънувал грозен сън. Особено онова с бесилката й с буцата. Мислите ли, че е току-тъй лесно да се обеси царски зет, па при това и княз? Кажете де, недейте мълча! Ще се дам ли аз да ме обесят току-тъй, дори без да са ме съдили? Па и кой от вас би се осмелил да каже, че царят мисли зло на своя зет? А? Кажете де!

Всички придворни се поклонили в знак на съгласие. Смеел ли някой да каже, че царят не е сънувал?

Като видял и чул това, царят казал, след като си разтъркал очите:

– Всички вие сте прави. Сега чак ми се избистри умът и аз разбрах, че трябва да съм сънувал. Особено това с буцата... О, то беше неприятен сън. Дано се не повтори вече.

– И да се повтори, и Да не се повтори – казал князът, – едно трябва да запомним всички: не бива да бесим невинни хора, па дори и насън!

На царя станало много драго, че не е обесил зетя си, а само е сънувал, че го беси. Той се развеселил. Никой след това не му споменал за станалото. Ако се отворело случайно дума, всички казвали, че е

сънувал.

Царят заживял честито със зетя си и дъщеря си. Неприятният сън се не повторил вече. И сам князът бил станал скромен в своите искания: което можел да върши сам, не карал духа да го върши. Когато наближил краят на седмата година, дошъл Силферзумун.

– Моля ти се – рекъл, – Дай ми листчето! От моите услуги, както виждам, ти вече нямаш нужда. По-рано тичах толкова много, че не можех да се видя със здрави обуца, а сега за шест години и един чифт не мога да скъсам. Пусни ме на свобода.

– Ще те пусна – казал князът, – ако ми оставиш замъка и всичко друго, което получих от тебе. Разбери най-сетне, че ми се никак не ще да се люлея още веднъж на бесилката и да лъжа царя, че е сънувал.

– Съгласен съм – рекъл духът. – Подарявам ти всичко. Князът му дал листчето и духът се изгубил. Що се отнася до двореца и до другите неща, те останали на княза. Силферзумун не му ги отнел, защото и злите духове са честни, когато дадат обещание.

КРАЙ

© Николай Райнов

Сканиране, разпознаване и редакция: unicode, 2008

Публикация:

Николай Райнов. Приказки от цял свят

Второ издание

Съставителство и редакция: Богомил Райнов

Литературна група V. Тематичен номер 2587

Редактор на издателството ЛИЛИЯ ИЛИЕВА

Художник ЛЮБЕН ЗИДАРОВ

Художник-редактор ВАСИЛ ЙОНЧЕВ

Макет и технически редактор ТОМА СТАНКУЛОВ

Коректор НАТАЛИЯ КАЦАРОВА

Дадена за набор 18. III. 1972 г. Подписана за печат 30. IX. 1972 г. Излязла от печат 20.

XII. 1974 г. Формат 58×84/18 Печатни коли 44,50. Издателски коли 36,93. Тираж

50,125. Цена 3,60 лв.

Издателство „Народна култура“ – София, 1974

ДПК „Димитър Благоев“ – София

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/4868>]